

Simas KARALIŪNAS

LIE. *árškus* IR JO GIMINAIČIAI

Iš vakarinių tarmių (Vvr) žinomas būdvardis *árškus* „raiškus, aiškus“, pvz., *Árškus rytas. Árškiai skaityk!* LKŽ I¹254, I²312. Niekas netrukdo manyti, kad *árškus* turi prisijungęs *-šk-* tokių artimos reikšmės būdvardžių kaip *áiškus*, *ráiškus* pavyzdžiu¹ ir kad, vadinasi, seniau jis atrodė **áržus*. Etimologiniam šio žodžio identifikavimui svarbus, kad **áržu-* šaknies vokalizmu ir kamiengalio balsiu sutampa su kamienu, kurį turi s. ind. *árju-na-* „šviesus, skaistus, baltas, sidabro spalvos“, gr. *ἄργυ-ρος* „sidabras“, *ἄργυ-φος* „baltai spindintis, žėrintis“. Be jų, normaliojo šaknies balsių kaitos laipsnio šaknį ide. **arǵ-* < **h₂erǵ-* turi gr. *ἐν-αργής* „aiškus, aiškiai matomas“, toch. A *ārki*, B *ārkwī* „baltas“ (su antriniu *w*²). Aiškumo ir vaizdo pilnumo dėlei pridurtina, kad s. ind. *rjrá-*, gr. *ἀργός* su disimiliacija iš **ἀργρός*, taip pat s. ind. *rji-*, gr. *ἀργι-* (dūri-niuose, žr. žemiau) bei het. *harkiš* „baltas“ atspindi šios šaknies nulinio balsių kaitos laipsnio variantą *h₂rǵ-*³. Dėl formalaus sutapimo ir artimos reikšmės blt. **áržu-* → **árž-šk-* → *árškus* galima įtarti esant ide. kamienu **arǵu-* < **h₂erǵu-*, išlaikyto minėtų senovės indų ir graikų kalbų žodžių, etimologinį atitikmenį. Šią prielaidą patvirtintų kiti žemiau aptariami dalykai.

Bet **h₂erǵ-*/**h₂rǵ-* atstovų raidoje susiduriame su keistu reiškiniu, kuris taip pat susijęs su lietuvių kalbos duomenimis. Rigvedos himnuose, kalbant apie mėnulį, *rjrá-* reiškia „rausvai spindintis, žibantis, šviesiaspalvis“, o kalbant apie žirgus – „greitas, eiklus, nulekiantis (dahineilend)“. Avestos kalboje *arəzra-* (< ide. **h₂rǵ-ró-*) turi tik reikšmę „greitas, eiklus“. Graikų epinėje poezijoje *ἀργός* yra tiek „baltas, šviesus, blizgantis, žibantis, tviskantis“ (plg. Dzeuso epiteta *ἀργικέραυνος* „šviesų žaibą sviedžiantis“), tiek ir „greitas“ (plg. *ἀργίπους* „greitakojis“). Įdomus dar ir toks pavyzdys, judėjimo reikšmių archaiškumą rodantis: Rigvedų asmenvardis *Rjísvan-*, etimologiškai reiškiantis „kas su greitaisiais šunimis“, sandų atvirkštine tvarka atitinka gr. *κύνας*

¹ F. Fortunatovui tebuvo žinomas adv. *árškei* = *skaistei*, iš kurio jis laikė su epenteze kilusį *ráiškus*, Ph. Fortunatov, Lituanica, – BB III (1879) 63. Tačiau *ráiškus* kilme susijęs su *réikšti*, kurio šaknis visai kita, žr. E. Fraenkel LEW 714.

² W. Krause, W. Thomas, Tocharisches Elementarbuch, I, Heidelberg, 1960, 64.

³ Dėl **h₂erǵ-* ir **h₂rǵ-* distribucijos žr. H. R i x, Anlautender Laryngal vor Liquida oder Nasalis sonans im Griechischen, – Münchener Studien zur Sprachwissenschaft, 27 (1969) 84–85.

ἀργοί „greitieji šunes“ bei asmenvardį Κύναργος. Kaip į šį spindėjimo, ryškios šviesos ir (greito) judėjimo sambūvį istoriškai žiūrėti, ar jį homonimija ar polisemija laikyti, tyrinėtojų seniai svarstoma, diskutuojama. Savo etimologiniame senosios indų kalbos žodyne M. Mayrhoferis laikė šias reikšmes skirtingos kilmės ir todėl atskyrė⁴. Bet naujajame indoairėnų kalbų žodyne s. ind. *rjra-* pateiktas kaip daugiareikišmis, pažymint, kad šis ryškios, spindinčios spalvos žodis, matyt, jau ide. prokalbėje buvo perkeltas greitam judėjimui vadinti ir todėl jų skyrimas esąs nereikalingas⁵. Graikų žodžio reikšmes diachronine plotme pasvarstęs, H. Friskas priėjo prie išvados, kad „Veikiau reikia vadovautis pirmaprade pažiūra (Anschauung), savy jungusia tiek švytėjimą, šviesumą (Leuchten), tiek ir greitą judėjimą“⁶. Nagrinėjamų reikšmių diachroninį santykį ypač išsamiai išnagrino prancūzų komparatvistė F. Bader savo studijoje, skirtoje dievų pasiuntinių Hermio ir Iridės funkcijų ir juos apibūdinančių epitetų analizei⁷. Po F. Bader studijos pasirodymo galima laikyti įrodytu dalyku, kad dėl sinestezijos reiškinių spindėjimo, ryškios šviesos ir (greito) judėjimo sememos genetiškai glaudžiai susijusios, yra giminingos ir jų sambūvis priklauso archaiskiems indoeuropiečių mentaliteto ir kalbos klodams⁸.

Tai omenyje turint, atsitiktinis nebeatrodo nė tas faktas, kad lietuvių kalboje greita ryškumo, aiškumo žodžio *árškus* turime *arškùs* (*ařšku*) „smarkus, karštas; nesugyvenamas, piktas“, *arkštùs* (*ařkštù*) „piktas, nedoras, atšakus“ (< *aršk-* + *-(s)t-*), taip pat *aržùs* (*ařžù*) „smarkus, karštas; gašlus; atkaklus“, *aržlùs* (*ařžlù*) „neklusnus, priešingas“, *aržnùs* (*ařžnù*) „patvarus, stiprus“ LKŽ I²308, 312, 323, 324. Tiesa, jų reikšmės kitokios, bet pasidairius nesunku rasti pavyzdžių, iš kurių matyti, kad ką tik nurodytos reikšmės glaudžiai susijusios su greito judėjimo, staigumo idėja, plg., pvz., *greitas* „spartus bėgti, lėkti, skristi, eiti; karštas, smarkus, ūmus, mitrus“; *smarkùs* „gyvas, guvus, veikus, energingas; staigus, ūmus, greit supykstantis...; sparčiai einantis ar bėgantis...“; liet. *agnùs* (*āgnus*) „smarkus, judrus, greitas, mitrus, apsukrus, guvus...“; lat. *agns* „karštas, smarkus, stropus, uolus“; liet. *otrùs* „jautrus, opus, karštas, temperamentingas; darbštus, uolus, greitas, mitrus; jaudrus, gašlus...“; lat. *ātrs* „greitas, eiklus; greitas, skubus“.

Šią semantinę filiaciją galvoje turint, į minėtą s. ind. *rjra-* bei gr. ἀργός reikšmių sambūvį atsižvelgiant ir pirmiausia, žinoma, lietuvių kalbos medžiaga remiantis, ir galima teigti, kad lietuvių kalboje, atitinkamai prabaltiškuose dialektuose taip pat egzis-

⁴ M. Mayrhofer, Kurzgefaßtes etymologisches Wörterbuch des Altindischen, I, Heidelberg, 1956, 121.

⁵ M. Mayrhofer, Etymologisches Wörterbuch des Altindoarischen, I, Heidelberg, 1992, 253–254.

⁶ H. Frisk, Griechisches etymologisches Wörterbuch, I, Heidelberg, 1960, 132–133.

⁷ F. Bader, Les messagers rapides des dieux, – Studi Classici e Orientali, XLI (Estratto), Pisa, 1991, 35–83.

⁸ Tai gražiai iliustruoja ir V. Urbučio iš kelių ide. kalbų surinkta gausi medžiaga (tarp jos ir s. ind. *rjra-* bei gr. ἀργός), žr. V. Urbutis, Lie. *déinauti*, La. *dívelēt* ir jų giminaičiai, – Baltistica VIII (1972) 129–130.

tavo panaši ide. šaknies **h₂erǵ-* atstovų semantinė opozicija, būtent **áržus* „šviesus, skaistus; ryškus, žibantis, blizgantis“, *árškus* „raiškus, aiškus“ (< **arž-šk-*) : **aržus* „greitas, eiklus; greitas, skubus“, **árškus* „t. p.“ (< **arž-šk-*) → *aržūs* „smarkus, karštas; gašlus; atkaklus“, *arškūs* „smarkus, karštas; nesugyvenamas, piktas“⁹. Kaip rodo *árškus*, šios opozicijos abiejų narių šaknies priegaidė tikriausiai buvo akūtinė. Jos atsiradimas aiškintinas laringalo poveikiu: mat yra galima, kad tam tikrais atvejais, visų pirma žodžio pradžioje, laringalas pailgino ir po jo ėjusį balsį¹⁰. Toch. A *ārki*, B *ārkwī* ilgasis *ā-* taip pat kildinamas iš laringalo ir trumpojo balsio junginio¹¹. Vėliau *aržūs* (*aržu*) ir *arškūs* (*ařšku*) galėjo apibendrinti cirkumfleksinę intonaciją dėl struktūrinės analogijos – juk vyraujanti dviskiemenių *u* kamieno būdvardžių šaknies priegaidė yra tvirtagalė¹². Tiek *árškus*, tiek ir *arškūs* atstatytą prolytę **arž-šk-* (ar **arž-sk-?*) patvirtina *aržlūs* bei *aržnūs*, aiškiai turintys šaknį *arž-* ir būdvardžiams būdingų formantų *-l/-n-* sąsają. Beje, mūsų *aržnūs* „patvarus, stiprus“ (iš **arž-* „greitas, eiklus; šviesus, skaistus“) formaliai sutampa su got. *aírkn̄s* „švarus, skaistus, grynas“, s. isl. *jarkna-* < germ. **erkna-* žodyje *jarknastein* „brangakmenis“. Šis germanų kalbų būdvardis skiriamas ide. **arǵ-*, ir laikoma, kad jo vokalizmas *e* atsiradęs germanų kalbų dirvoje¹³. Tai veikiausiai paraleliniai nepriklausomi baltų ir germanų kalbų naujadarai, o ne kokios ekskliuzyvinė leksikos izoglosa.

Baltų adj. **áržus* rekonstrukciją iš dalies patvirtintų vandenvardžiai *Érzhvėtas*, *Erzhvėtai* ež. Tverečius, *Erzhvėta* (acc. *Érzhvėta*) upė Tverečius (ištekanti iš Erzhvėto ežero). Jų skiriamos priesagos *-ėtas*, *-ėta*, bet dėl šaknies pobūdžio nuomonės kiek įvairuoja. B. Savukynas čia matė šaknį *Erz-*, tą pačią kaip ir upėvardžių *Erzhvilkaĩ*, *Eřzhvilkas*, pagrįstai ją įtarė esant baltiškiosios šaknies *arž-/erž-* dialektiniu – greičiausiai sėliškuoju – variantu ir etimologine plotme vykusiai sulygino su s. ind. *árju-na-*, gr. *ἀργός*¹⁴. Tuo

⁹ Kitaip dėl *aržūs* ir *arškūs* kilmės K. Būga RR I 355, III 780; E. Fraenkel LEV 123–124. J. Endzelynas FBR XVIII (1938) 199 (= DI III 2 (1980) 310) liet. *aržūs* yra sulyginęs su s. isl. *argr* „gašlus, blogas, piktas“, pabrėždamas, kad s. isl. *g* tokiu atveju yra iš ide. *ǵh*, bet ne iš *gh*. Bet s. isl. *argr* kartu su tos pačios reikšmės *ragr* etimologiškai tvarkomas kitaip (: ide. **erǵh-* „drebėti, virpėti“), – A. Johannesson, Isländisches etymologisches Wörterbuch, Bern, 1956, 70. Naujajame islandų kalbos etimologijos žodyne prie isl. *argur* nurodomas ir liet. *aržūs* (matyt, sekant J. Pokorny IEW 339), bet ide. šaknis **er(e)ǵh-* atstatoma su *gh*, – Á. Blöndal Magnússon, Íslensk orðsifjabók, Reykjavík, 1989, 24.

¹⁰ Вяч. Вс. Иванов, Общеиндоевропейская, праславянская и анатолийская языковые системы, Москва, 1965, 11–12.

¹¹ Вяч. Вс. Иванов, op. cit., 13.

¹² K. Būga, Die Metatonie im Litauischen und Lettischen, KZ LII (1924) 94–95 (= K. Būga RR II 424–425).

¹³ J. Pokorny IEW 65; A. Jóhannesson IEW 35; Á. Blöndal Magnússon, Op. cit., 430.

¹⁴ B. Savukynas, Ežerų vardai, LKK VIII (1966) 184. Bet čia baltų šaknis *arž-/erž-* supainiota su veiksmažodžių *ėrgti* (*-ia*) „lupti, mušti“, *argóti* (*-ója*) „mušti, plėšyti, draskyti“ šaknimis, kuri yra kitos kilmės, žr. С. Карлюнас, Заметки по литовскому языку, – Балто-славянские исследования 1987, Москва, 1989, 43–44.

tarpu A. Vanagas šaknies *Eržv-* ieško ne tik vandenvardžių *Érzhvėtas, Erzhvėtai, Erzhvėtà*, bet ir upėvardžių *Eržvilkaĩ, Eřzhvilkas* morfeminėje struktūroje, o etimologine plotme pirmenybę atiduoda jos tapatinimui su būdvardžiais *aržùs* „smarkus“, *eržus* „t. p.“¹⁵. Tačiau šių upėvardžių pirmuoju dėmeniu laikyti **Eržv- < *Eržu-* gana problemiška. Viena, fonetikos griežtai žiūrint, negalima nustatyti, ar čia buvo **Eržv-* ar **Erž-*. Antra, nuo vandenvardžių *Érzhvėtas, Erzhvėtai, Erzhvėtà* šaknies kalbamų upėvardžių pirmasis dėmuo skiriasi cirkumfleksine priegaide. Atrodytų, kad tapatumo čia nėra ir kad, vadinasi, *Eržvilkaĩ, Eřzhvilkas* pirmojo dėmens būta **Erž-* ar netgi **Erži-* (žr. žemiau).

Mokslinėje klausimo literatūroje su s. ind. *árju-na-* „šviesus, skaistus, baltas, sidabro spalvos“, gr. *ἀργυ-φοσ* „baltai spindintis, žerintis“ etc. siejamas taip pat lotynų kalbos priesagos *-to-* vedinys *argū-tus* „raiškus, gyvas; skambus, skardus; ošias, čirškis, zyzias, džiržgias; čiulbas...“ (šalia veiksmažodžio *arguo, -ere* „aiškiai parodyti, įrodyti, tvirtinti; atskleisti, aiškiai išskirti“, irgi turinčio *argu-*)¹⁶. Lot. *argūtus* semantika leidžia daug nedvejojant būdvardžio *árškus* „raiškus, aiškus“ giminaičiu laikyti veiksmažodį *eržti (-ia)* „žvengti (Koss); zvimbti (Tv)“ kartu su jo vediniu *aržóti (-ója)* „rėkauti, šūkauti; bartis, muštis“. Mat dėl sinestezijos reiškinio aukšti tonai, intensyvūs garsai ir spindėjimas, žerėjimas, ryški šviesa kalbose neretai reiškiami tos pačios šaknies ar netgi tais pačiais žodžiais, plg., pvz., lat. *spīndēt (-u, -ēju)* „zvimbti; spengti; verkti; spindėti; blizgėti“ ME III 997, EH II 551, kuris tikriausiai yra kuronizmas ar lituanizmas, vartojamas greta įprastinio lat. *spīdēt (-u, -ēju)* „spindėti, blizgėti, žvilgėti“¹⁷. Ypač krinta į akis archaiškas šių reikšmių sambūvis vedų himnuose bei graikų epinėje poezijoje: s. ind. *árcati* „spinduliuoja, švyti, blizga; dainuoja, gieda, garbina“; gr. *παιῶν λάμπει* „garbinamoji giesmė, liaupsė spinduliuoja“, *ὑμνοὶ φλέγοντι* „himinai liepsnoja, šviečia, žėri“¹⁸.

Veiksmažodžio *eržti* šaknis ir gali sudaryti *Eržvilkaĩ, Eřzhvilkas* pirmąjį dėmenį. Iš kitos pusės, niekas netrukdo šiuos upėvardžius laikyti turint panašią sintagminę ir semantinę struktūrą kaip minėti s. ind. *Rjī-śvan-*, gr. *κύνες ἀργοί*, kitaip tariant, esant sudėtus iš *vilkas*¹⁹ ir **erži-*. Pastarasis nuo etimologinio atitikmens s. ind. *rjī-*, gr. *ἀργι-* skirtųsi tik kitu šaknies vokalizmo laipsniu. **Erži-vilkaĩ* (plur.) „greitieji vilkai“ būtų

¹⁵ A. Vanagas, Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas, Vilnius, 1981, 101. Bet *tas pats*, Lietuvos TSR hidronimų daryba, Vilnius, 1970, 140: skaidoma *Erž-vilkaĩ, Eřž-vilkas*.

¹⁶ A. Walde, J. B. Hofmann, Lateinisches etymologisches Wörterbuch, I, Heidelberg, 1938, 66–67; J. Pokorny IEW 64–65.

¹⁷ J. Endzelīns, ME III 997. Plačiau apie tai V. Urbūtis, La. spalgs reikšmės ir kilmė, Baltistica, VIII (1973) 57–60.

¹⁸ H. Kronasser, Handbuch der Semasiologie, Heidelberg, 1952, 148–9.

¹⁹ Kaip manė K. Būga ir P. Skardžius, žr. K. Būga I 236; P. Skardžius, Lietuvių kalbos žodžių daryba, Vilnius, 1943, 439.

mitopoetinėje kalboje atsiradęs metaforinis upės pavadinimas. Kad toks aiškinimas nėra visiškai be pagrindo, matyti iš panašią sintagminę struktūrą turinčio *arškibukas* „kas ryzga į akis, neduoda ramybės“ LKŽ I 312: jo *arški-* yra būdvardžio *arškūs* „smarkus, karštas, aržus...“ forma. Lietuvių kalbos morfologinis santykis **aržu-* (*aržūs*) : **erži-* (*Eržvilkaĩ* < **Erži-*) atspindėtų santykių ide. **arġu-* : **rġi-* (s. ind. *rġi-*, gr. *ἀργι-*, het. *harki-š*), tik su tuo skirtumu, kad baltų kalbų dirvoje buvo apibendrintas šaknies vokalizmas *e* (kaip ir kitais atvejais, pvz., liet. *dienà*, lat. *diena*, pr. *deinan* (acc. sing.), bet s. sl. *дынъ*, s. ind. *dīnam* neutr. „diena“, lot. *nūn-dinum* „kas devintą dieną laikomas turgus“). Morfonologinis pakitimas **rġi-* → **erži-*, matyt, įvyko jau po larin galo iškritimo, – tuo ir reikėtų aiškinti cirkumfleksinės priegaidės atsiradimą (*Eržvilkaĩ* < **Erži-*). Tokiu būdu nagrinėjant, daugiau pamato pasidaro *Eržvilkaĩ*, *Eržvilkas* pirmuoju dėmeniu laikyti arba veiksmažodžio *eržti* šaknį (deja, jos priegaidė nežinoma), arba archainę formą ide. **h₂rġi-*, baltų kalbų dirvoje išvirtusią į **erži-* ir morfologiškai susijusią su **h₂erġu-* > **arġu-*. Pastarąją formą baltų kalbose tęsia **áržus* „šviesus, skaistus; ryškus, žibantis, blizgantis“ (→ *árškus* „raiškus, aiškus“), „greitas, eiklus, greitas, skubus“ (→ *aržūs* „smarkus, karštas; gašlus; atkaklus“).

Prie *Érzhvėtas*, *Erzhvėtaiĩ*, *Erzhvėtà* grįžtant, reikia pabrėžti, kad šių vandenvardžių etimologinis tapatinimas su s. ind. *árju-na-*, gr. *ἀργός* gauna naują argumentą – to tapatinimo baltiškąją grandį sudaro **áržu-s* abiem savo reikšmėmis. Kaip iš *aržnūs* „patvarus, stiprus“ < „greitas, eiklus“ buvo pasidarytas *Arzn-ėkas* raistas Žarėnai²⁰, matyt, su kuršišku *z* vietoj laukiamo *ž*, lygiai taip iš **áržu-* galėjo būti išsivesti *Érzhvėtas*, *Erzhvėtaiĩ*, *Erzhvėtà* su sėliškuoju *z*. Tačiau kiek onomasiologiškai ir derivaciškai ši etimologija yra skaidri, tiek fonetiniu lygmeniu ji neaiški. Mat *aržūs* atspindi *ā*, kilusį iš **h₂e*, o kalbami vandenvardžiai, kaip manoma, turi šaknyje *e*. Bet gyvojoje kalboje šie vandenvardžiai tariami *Árzhvėtas*, *Arzhvėtaiĩ*, *Arzhvėtà*²¹. Kadangi rytinės aukštaičių tarmės žodžio pradžioje yra apibendrinusios *a-*, *ai-*²², iš tikrųjų negalima žinoti, koks balsis – *a* ar *e* – čia yra etimologinis. Jeigu, kaip mūsų vardyno mokovai mano, čia yra vis dėlto **Eržy-*²³ (bet ne **Aržy-*, kas taip pat visai galima), prie iš senovės paveldėto **áržu-* su fonetiškai dėsningu šaknies vokalizmu būtų buvęs prikurtas **éržy-* su inovaciniu vokalizmu, kurio pasirodymo modelį dar reikia nustatyti. Toks prikūrimas neturėtų stebinti, prisiminus, kad germanų **erkna-* irgi atsirado šalia reguliariojo ide. **arġ-* (žr. aukščiau). Pagaliau ir pačioje lietuvių kalboje vokalizmą *e* turi veiksmažodis *eržti*, taip

²⁰ Dėl priesagos *-ėkas* žr. A. Vanagas, Lietuvos TSR hidronimų daryba, 112.

²¹ Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas, 39.

²² Z. Zinkevičius, Lietuvių dialektologija, Vilnius, 1966, 121 ir žml. Nr. 4.

²³ Lietuvos TSR upių ir ežerų vardynas, 39; Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas, II, Vilnius, 1976, 73.

put priklausantis šiam giminingų žodžių būriui. Būdvardžio *aržūs* šaknies balsį esant nuujadarą negalima įtarti. Viena, jis vartojamas dviem skirtingais arealais (Kp, An, Vb, Vaižganto raštai ir Vdk, Kv, Krš, Pvn), rodančiais jo šaknies *a* regularumą. Antra, A. Kašarauskio medžiagos rinkinyje „Litvanica“ randamų *eržus* „smarkus, karšlus“, *eržūnas* „kas eržus“, balsis *e*, matyt, naujai atsiradęs iš *a* dėl dažno svyravimo *a/e* žodžio pradžioje. Atsižvelgiant į tai, kad *aržūs* ir *Érsvėtas*, *Ersvėtai*, *Ersvėtà* šaknies balsių skirtumą kaip nors fonetiškai ar specifine tarmių raida paaiškinti vargu ar galima, belieka daryti prielaidą, kad nagrinėjamų žodžių šaknies vokalizmo skirtumas sąlygotas apofoninių santykių, būtent: *aržūs* ir jo giminaičiai, kaip jau nurodyta, atspindi **arĝu-* < **h₂erĝu-*, o kalbamų upėvardžių **Érzu-*, – jeigu jų šaknis iš tikrųjų tokio pavaldalo, – galėtų remtis ide. **h₂erĝu-* > blt. **éržu-*, t. y. pailginto balsių kaitos laipsnio šaknies alomorfu. Atrodo, kad šiuo alomorfu remiasi ir veiksmožodžio *eržti* šaknis.

LITH. *árškus* „CLEAR, SERENE“ AND ITS COGNATES

Summary

Lith. *árškus* most likely goes back to the stem **arĝu-* < **h₂erĝu-* found in OInd. *árju-na-* „shining, white“, Gr. ἄργυ-φος „id.“ to which *-šk-* was added on the analogy with the synonyms *áiškus* „clear“, *rdiškus* „clear, distinct“. The initial *a-* was lengthened both in Baltic and Tocharian (A *ārki*, B *ārki* „white“) apparently through the effect of a preceding laryngeal.

Because of synesthesia Lith. *aržūs* „strong, violent, hot-tempered; lustful, lewd“ < * „quick, rapid, fast“ came into being. Coexistence of „shining, radiant, white“ and „quick, rapid, fast“ is widely attested in Old Indian and Greek. The river and lake names *Érsvėtas*, *Ersvėtai*, *Ersvėtà* are ambiguous in regard to the root vocalism. Their **Eržu-*, dialectically **Erzu-* reflect either **áržu-* < **h₂erĝu-* or **éržu-* < **h₂erĝu-* (with the lengthened grade of the root vowel). The river name *Eržvilkaĩ* < **Erži-vilkaĩ*, metaphorically „quick wolves“ may be semantically and syntagmatically compared with OInd. *Rjĩ-śvan-*, Gr. κύνες ἄργοί „fast running dogs“. IE. **h₂erĝi-* > OInd. *rji-* seems to have been transformed into **erĝi-* > **erži-* (with full grade vowel) in Baltic, though.